

Presă și informare

Curtea de Justiție a Uniunii Europene
COMUNICAT DE PRESĂ nr. 228/2021
Luxemburg, 21 decembrie 2021

Hotărârea în cauza C-497/20,
Randstad Italia

Dreptul Uniunii nu se opune ca instanța supremă din ordinea judiciară a unui stat membru să nu poată anula o hotărâre pronunțată cu încălcarea acestui drept de instanța supremă din ordinea administrativă a acestui stat membru

Aceasta nu aduce însă atingere posibilității oricărei persoane prejudiciate de o astfel de încălcare să solicite reparație din partea statului membru în cauză

Azienda USL Valle d'Aosta (Agenția sanitară locală din regiunea Valle d'Aosta, Italia) a inițiat o procedură de achiziții publice în vederea atribuirii unui contract în scopul desemnării unei agenții de ocupare a forței de muncă pentru punerea la dispoziție temporară de personal. Randstad Italia SpA (denumită în continuare „Randstad”) figura printre ofertanții care au participat la această procedură. În urma evaluării ofertelor tehnice, Randstad a fost exclusă pentru motivul că oferta sa nu atinsese nota corespunzătoare pragului obligatoriu stabilit.

Randstad a introdus la instanța administrativă de prim grad competentă o acțiune având ca obiect, pe de o parte, contestarea excluderii sale din procedura de atribuire a contractului de achiziții și, pe de altă parte, demonstrarea neregularității acestei proceduri. Acțiunea a fost declarată admisibilă, însă a fost respinsă pe fond. Cu toate acestea, sesizat în apel, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat, Italia) a considerat că motivele prin care se urmărea contestarea regularității procedurii ar fi trebuit declarate inadmisibile, întrucât Randstad nu are calitate procesuală pentru a invoca aceste motive. Astfel, Consiliul de Stat a reformat cu privire la acest aspect hotărârea pronunțată în primă instanță. Randstad a formulat recurs împotriva acestei hotărâri la Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia). Aceasta a subliniat, pe fond, că refuzul Consiliului de Stat de a examina motivele întemeiate pe neregularitatea procedurii de atribuire a contractului de achiziții aduce atingere dreptului la o cale de atac efectivă, în sensul dreptului Uniunii. Ea a arătat însă că dreptul constituțional italian¹, astfel cum a fost interpretat de Corte costituzionale (Curtea Constituțională, Italia)², impune ca un astfel de recurs să fie declarat inadmisibil. Astfel, **deciziile Consiliului de Stat pot fi atacate cu recurs numai pentru motive legate de competența jurisdicțională**, în timp ce, în speță, recursul formulat de Randstad este întemeiat pe un motiv de încălcare a dreptului Uniunii.

În acest context, Curtea de Casație a decis să sesizeze Curtea pentru ca aceasta să clarifice în esență dacă dreptul Uniunii³ se opune unei dispoziții a dreptului intern care, potrivit jurisprudenței naționale, nu permite justițiabilului să conteste, în cadrul unui recurs în fața acestei instanțe, conformitatea cu dreptul Uniunii a unei hotărâri a instanței supreme din ordinea administrativă.

¹ Articolul 111 al optulea paragraf din Constituția Italiei.

² Hotărârea nr. 6/2018 din 18 ianuarie 2018 privind interpretarea articolului 111 al optulea paragraf din Constituție (ECLI:IT:COST:2018:6).

³ Articolul 4 alineatul (3) și articolul 19 alineatul (1) TUE și articolul 1 alineatele (1) și (3) din Directiva 89/665/CEE a Consiliului din 21 decembrie 1989 privind coordonarea actelor cu putere de lege și a actelor administrative privind aplicarea procedurilor care vizează căile de atac față de atribuirea contractelor de achiziții publice de produse și a contractelor publice de lucrări (JO 1989, L 395, p. 33, Ediție specială, 06/vol. 1, p. 237), astfel cum a fost modificată prin Directiva 2014/23/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 februarie 2014 (JO 2014, L 94, p. 1), citit în lumina articolului 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene (denumită în continuare „carta”).

Curtea, întrunită în Marea Cameră, statuează că o astfel de dispoziție este conformă cu dreptul Uniunii.

Aprecieri Curții

În raport cu principiul autonomiei procedurale, Curtea observă că, sub rezerva existenței unor norme ale Uniunii în materie, **revine ordinii juridice interne a fiecărui stat membru atribuția de a prevedea modalitățile procedurale aplicabile căilor de atac pentru a le asigura justițiabililor, în domeniile reglementate de dreptul Uniunii, respectarea dreptului lor la protecție jurisdicțională efectivă, în sensul articolului 19 TUE.** Cu toate acestea, trebuie să se asigure că aceste modalități nu sunt mai puțin favorabile decât în situații similare supuse dreptului intern (principiul echivalenței) și că nu fac imposibilă în practică sau excesiv de dificilă exercitarea drepturilor conferite de dreptul Uniunii (principiul efectivității). Astfel, dreptul Uniunii, în principiu, nu se opune ca statele membre să limiteze sau să supună unor condiții motivele care pot fi invocate în procedurile de recurs, cu condiția ca aceste două principii să fie respectate.

În ceea ce privește **principiul echivalenței**, Curtea arată că, în speță, competența instanței de trimitere de a judeca recursuri împotriva hotărârilor Consiliului de Stat este limitată potrivit aceluiași modalități, indiferent dacă ele se întemeiază pe dispoziții de drept național sau pe dispoziții de drept al Uniunii. În consecință, respectarea acestui principiu este asigurată.

În ceea ce privește **principiul efectivității**, Curtea amintește că dreptul Uniunii nu are efectul de a constrânge statele membre să instituie alte căi de drept decât cele stabilite de dreptul intern, cu excepția cazului în care nu există nicio cale de atac jurisdicțională care să permită garantarea respectării drepturilor pe care justițiabilii le au în temeiul dreptului Uniunii. Sub condiția ca, în speță, instanța de trimitere să constate existența unei astfel de căi de atac jurisdicționale, ceea ce pare *a priori* să fie cazul, este perfect permis, din perspectiva dreptului Uniunii, statului membru în cauză să confere instanței supreme a ordinii sale administrative competența de a se pronunța în ultimă instanță, în fapt și în drept, cu privire la litigiul în cauză și să împiedice, în consecință, ca acesta să mai poată fi examinat pe fond în cadrul unui recurs în fața instanței supreme a ordinii sale judiciare. Astfel, dispoziția națională în cauză nu ar aduce atingere nici principiului efectivității și nu ar evidenția niciun element care să permită să se concluzioneze că articolul 19 alineatul (1) al doilea paragraf TUE ar fi încălcat. Această concluzie nu este în contradicție cu dispozițiile Directivei 89/665 care, în domeniul atribuirii contractelor de achiziții publice, obligă statele membre să garanteze dreptul la o cale de atac efectivă⁴.

Cu toate acestea, Curtea arată că, în raport cu dreptul la o cale de atac efectivă garantat de această directivă și de articolul 47 din cartă, **Consiliul de Stat a considerat în mod eronat ca inadmisibilă acțiunea formulată de Randstad în fața instanțelor administrative.** În această privință, Curtea amintește, pe de o parte, că este suficient, pentru a declara această acțiune admisibilă, să existe posibilitatea ca autoritatea contractantă să fie nevoită, în cazul în care acțiunea este admisă, să repete procedura de atribuire a contractului de achiziții publice. Pe de altă parte, în temeiul directivei menționate, acțiunea nu poate fi introdusă decât de ofertantul care nu este încă exclus definitiv din procedura de atribuire a contractului de achiziții, iar excluderea unui ofertant este definitivă numai dacă i-a fost notificată și a fost „considerată legală” de către o instanță independentă și imparțială⁵.

În speță, Consiliul de Stat a încălcat această normă, întrucât, atât la momentul la care Randstad a introdus acțiunea la instanța de prim grad de jurisdicție, cât și la momentul la care aceasta s-a pronunțat, decizia comisiei de atribuire de a exclude acest ofertant din procedură nu fusese considerată încă legală de instanța menționată sau de vreun alt organism independent responsabil de soluționarea căilor de atac.

Cu toate acestea, într-o situație precum cea din speță, în care dreptul procedural național permite, în sine, persoanelor interesate să introducă o cale de atac în fața unei instanțe judecătorești

⁴ Articolul 1 alineatele (1) și (3) din Directiva 89/665.

⁵ Articolul 2a din Directiva 89/665, interpretat în lumina articolului 47 din cartă.

independente și imparțiale și să invoce în fața acesteia, în mod efectiv, o încălcare a dreptului Uniunii, precum și a dispozițiilor de drept național care îl transpun în ordinea juridică internă, dar în care instanța supremă din ordinea administrativă a statului membru în cauză, care se pronunță în ultim grad de jurisdicție, subordonează în mod necorespunzător admisibilitatea acestei căi de atac de îndeplinirea unor condiții care au ca efect privarea acestor persoane interesate de dreptul lor la o cale de atac efectivă, **dreptul Uniunii nu impune ca acest stat să prevadă, în vederea remedierii încălcării acestui drept la o cale de atac efectivă, posibilitatea de a sesiza instanța supremă din ordinea judiciară cu un recurs împotriva unor asemenea decizii de inadmisibilitate care emană de la instanța administrativă supremă.**

În sfârșit, Curtea subliniază că **această soluție nu aduce atingere posibilității pe care o au particularii care ar fi fost eventual prejudiciați de încălcarea dreptului lor la o cale de atac efectivă ca urmare a unei decizii a unei instanțe de ultim grad de jurisdicție de a angaja răspunderea statului membru în cauză**, cu condiția ca cerințele prevăzute de dreptul Uniunii în acest scop să fie îndeplinite, în special cea privind caracterul suficient de grav al încălcării dreptului menționat.

MENȚIUNE: Trimiterea preliminară permite instanțelor din statele membre ca, în cadrul unui litigiu cu care sunt sesizate, să adreseze Curții întrebări cu privire la interpretarea dreptului Uniunii sau la validitatea unui act al Uniunii. Curtea nu soluționează litigiul național. Este de competența instanței naționale să soluționeze cauza conform deciziei Curții. Această decizie este obligatorie, în egală măsură, pentru celelalte instanțe naționale care sunt sesizate cu o problemă similară.

Document neoficial, destinat presei, care nu angajează răspunderea Curții de Justiție.

[Textul integral](#) al hotărârii se publică pe site-ul CURIA în ziua pronunțării.

Persoana de contact pentru presă: Corina-Gabriela Socoliuc ☎ (+352) 4303 4293